

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Фурса Анна Василівна

УДК 347.676(043.3)

ВИКОНАННЯ ЗАПОВІТУ: ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ

АВТОРЕФЕРАТ

роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
спеціальність 081 «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент
Січко Д.С.

Рецензент: к.ю.н., доцент
Мамчур Л.В.

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На ранніх етапах розвитку суспільства необхідність правового регулювання відносин, що виникали у зв'язку зі смертю одного із членів даного суспільства, відпадала. Проте, така необхідність виникла пізніше – після виникнення певного накопичення матеріальних благ у особи, що мають певну реальну цінність. З розвитком суспільних відносин та ринкової економіки зростає й рівень матеріального забезпечення осіб. За таких умов зростає важливість інституту спадкових відносин та актуальність чіткого та ефективного нормативно-правового регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку зі складенням та виконанням останньої волі заповідача на випадок його смерті – заповіту.

Спадкування за заповітом є окремим видом спадкування та має свої особливості. За своєю сутністю воно охоплює перехід майна, а також прав та обов'язків, що з ним пов'язані від спадкодавця до спадкоємця чи спадкоємців, які вказані у визначеному законом документі – заповіті. В свою чергу заповіт є одностороннім правочином, що визначає долю майна, що належить особі на випадок її смерті та створює права та обов'язки для спадкоємців, а також інших осіб, що беруть участь в даних правовідносинах.

Особа, складаючи заповіт щодо майнових прав та обов'язків, якими вона володіє, зацікавлена в їх захисті після своєї смерті. Таким чином, можливість складання заповіту є законодавчою гарантією того, що після смерті надбане особою майно перейде до осіб згідно з його волею. Адже така спадкова маса має певну вартість та цінність, як в моральному плані для спадкодавця, так і в матеріальному. Важливим також є питання хто та яким чином реалізує такі розпорядження заповідача після відкриття спадщини. В даному випадку особливого значення набуває процес виконання заповіту. Виконання заповіту означає вчинення дій, які необхідні для виконання розпоряджень заповідача, що визначені в заповіті. Загалом, значення інституту виконання заповіту полягає захисті інтересів та прав заповідача, охороні спадкової маси, прав та інтересів спадкоємців як за заповітом, так і

за законом.

Не дивлячись на те, що нині законодавцем врегульовані основні положення щодо суб'єктного складу, порядку, процедури та особливостей виконання заповіту, керівних положень даного інституту, на практиці виникають ускладнення при приведення волі заповідача в реальність. Про що свідчить наявна нотаріальна практика та практика національних судів. Виникнення певних ускладнень обумовлено тим, що дії виконавця заповіту полягають не лише у вчиненні номінальних дій – повідомлення про відкриття спадщини, але і складних дій з охорони спадщини, управління нею тощо. Таким чином, інститут виконання заповіту відіграє незаперечну роль у захисті прав та інтересів, реалізації волі заповідача після його смерті. Однак, питання щодо специфіки правового врегулювання окремих практичних питань виконання заповіту залишилось невивченим, що і обумовлює актуальність наукового дослідження.

Ступінь дослідженості теми. Інститут виконання заповіту, його юридична природа та специфіка були предметом багатьох наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них варто зазначити таких вчених, як: Л. М. Баранова, В. І. Борисова, С. В. Бошно, Л. К. Буркацький, О. В. Дзера, А. С. Довгерт, І. Євтушенко, І. В. Жилінкова, Ю. О. Заїка, О. С. Іоффе, І. Р. Калаур, О. М. Калітенко, Л. В. Козловська, Н. С. Кузнецова, О. Є. Кухарев, Р. А. Майданик, С. В. Несинова, Н. М. Павлюк, Е. А. Писарева, О. А. Підпригора, М. Г. Поліщук, Є. О. Рябоконт, С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, Є. О. Харитоновна, Г. Ф. Шершеневич та інші.

Мета і завдання. Метою даної роботи є вивчення специфічних рис інституту виконання заповіту а також виокремлення особливостей правового статусу виконавця заповіту та дослідження практичних проблем виконання заповіту та способів їх розв'язання.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

1. розкрити поняття заповіту, його види, ознаки та сутність;
2. проаналізувати юридичну природу інституту виконання

- заповіту;
3. виокремити та охарактеризувати суб'єктів правовідносин з виконання заповіту;
 4. дослідити правовий статус виконавця заповіту, його права та обов'язки;
 5. визначити поняття та межі здійснення виконавцем заповіту своїх повноважень;
 6. сформулювати особливості заповідальних розпоряджень заповідача;
 7. узагальнити наслідки невиконання учасниками правовідносин з виконання заповіту своїх прав та обов'язків;
 8. дослідити окремі проблеми виконання заповіту та запропонувати шляхи їх вирішення;
 9. вивчити та проаналізувати підстави припинення правовідносин з виконання заповіту.

Об'єктом дослідження виступає комплекс суспільних відносин, які виникають у процесі виконання заповіту.

Предметом дослідження є особливості реалізації виконання заповіту та проблемні питання нормативного регулювання даного інституту.

Методи дослідження складають сукупність загальнотеоретичних методів та окремих наукових підходів до визначення проблемних питань спадкування за заповітом. З цією метою в роботі використовується система як загально-філософських (діалектика, об'єктивність, історизм), загальнонаукових (метод системного аналізу, структурно-функціональний, ретроспективно-порівняльний, метод моделювання і прогнозування), так і спеціальних (формально-юридичний, порівняльно-правовий, статистичний) методів дослідження.

Зокрема метод аналізу та узагальнення було використано при розкритті поняття заповіту, виокремленні його видів, ознак та сутності (підрозділ 1.1.). За допомогою системного підходу та методу аналізу було розкрито юридичну природу інституту виконання заповіту (підрозділ 1.2.). Системний

метод допоміг виокремити та охарактеризувати суб'єктів відносин з виконання заповіту (підрозділ 2.1.). Метод аналізу та синтезу було застосовано при вивченні правового статусу виконавця заповіту, його прав та обов'язків (підрозділ 2.2.). Натомість використання діалектичного методу та методу термінологічного аналізу допомогло визначити поняття та межі здійснення виконавцем заповіту своїх повноважень (підрозділ 2.3.). Гіпотетико-дедуктивний метод сприяв визначенню особливостей заповідальних розпоряджень виконавця заповіту (підрозділ 2.4.). Діалектичний метод допоміг узагальнити наслідки невиконання учасниками спадкових відносин своїх прав та обов'язків (підрозділ 3.1.). Метод абстрагування та дедукції було використано під час дослідження окремих проблем виконання заповіту (підрозділ 3.2.). В свою чергу використання формально-логічного методу допомогло вивчити та проаналізувати підстави припинення виконання заповіту (підрозділ 3.3.).

Апробація результатів магістерської роботи. Основні результати магістерського дослідження були представлені на: «Могилянських читаннях-2017»: Досвід та тенденції розвитку суспільних відносин в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти», секція: Юриспруденція, наукова стаття на тему «Проблемні питання спадкування за заповітом» (м. Миколаїв); «Могилянських читаннях-2018»: Досвід та тенденції розвитку суспільних відносин в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти», секція: Юриспруденція, наукова стаття на тему «Правова природа заповідального розпорядження та наслідки його невиконання» (м. Миколаїв); Журнал «Молодий вчений» №2 (66) лютий 2019р., секція: Юридичні науки, автори Січко Д.С., Фурса А.В., наукова стаття на тему «Форма заповіту: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Херсон).

Структура магістерської роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 129 сторінок. Кількість використаних джерел - 143.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, ступінь наукової розробки проблеми дослідження; визначені основна мета і конкретні завдання роботи, її об'єкт і предмет, методологічні, теоретичні та емпіричні основи.

Розділ 1 «Правова природа інституту виконання заповіту» присвячений дослідженню поняття заповіту, його видів та форми, з'ясуванню правової природи інституту виконання заповіту. Розділ складається з двох підрозділів.

У розділі автор звертає увагу на заповіт як на центральний елемент спадкових відносин, який відіграє важливу роль в захисті прав та інтересів як спадкодавця, так і спадкоємців. Сам процес його фактичного виконання чітко регулюється на законодавчому рівні та спирається на інтереси учасників спадкових відносин. Під заповітом необхідно розуміти правочин, що безпосередньо пов'язаний з особою заповідача, який не породжує юридичні наслідки за життя заповідача, містить у собі одностороннє розпорядження фізичної особи, щодо переходу її майна, майнових прав та обов'язків на користь визначених осіб, укладене у встановлених законом порядку та формі, що має бути виконане після її смерті.

З'ясовано, що з моменту відкриття спадщини виникає питання в правильному виконанні положень заповіту, адже за своєю сутністю виконання заповіту є певним процесом реалізації волі заповідача, вираженої в заповіті, в рамках якого може виникнути необхідність захистити та забезпечити інтереси спадкоємців та інших учасників даних відносин. Такі дії передбачають наявність правових засобів, методів та механізмів. Відносини з виконання заповіту характеризуються специфічною метою та суб'єктним складом. Зроблено висновок, що мета виконання заповіту – це реалізація волі спадкодавця, викладеної в заповіті.

Правовідносинам, що виникають в процесі виконання заповіту

притаманні ознаки самостійного інституту. Цілісність правових норм щодо виконання заповіту означає пов'язаність їх між собою, розміщення у певній логічній послідовності та, зрештою, завершеність.

Підсумовуючи автор зазначає, що інститут виконання заповіту регулює певний вид цивільно-правових відносин – відносин з виконання заповіту, причому таке регулювання має закінчений характер. Виконання заповіту за своєю структурою є простим інститутом, який не містить певних структурних елементів – тубінститутів та наділений ознаками міжгалузевого правового інституту, що займає провідну роль в спадкових правовідносинах.

Розділ 2 «Загально-правові питання виконання заповіту» складається з чотирьох підрозділів і присвячений суб'єктам правовідносин з виконання заповіту, правовому статусу виконавця заповіту, його правам та обов'язкам. Розглянуто поняття та межі здійснення повноважень виконавця заповіту, а також досліджено особливості виконання заповідальних розпоряджень.

Проаналізовані теоретичні положення та нормативно-правова база автору дозволили зробити висновок про те, що правовідносинами з виконання заповіту є різновид цивільно-правових відносин, які виникають в процесі виконання волі заповідача, визначеної в заповіті. Учасниками таких правовідносин є фізичні та юридичні особи, які наділені певними юридичними правами та обов'язками в сфері організації та безпосереднього здійснення останньої волі заповідача, визначеної в заповіті. Внаслідок теоретичного дослідження було аргументовано висновок про те, що необхідно виділяти основних та додаткових (факультативних) суб'єктів таких відносин.

В результаті детального дослідження правового статусу виконавця заповіту зроблено висновок, що він є представником волі заповідача, який уповноважений захищати його права та інтереси (волевиявлення).

Під повноваженнями виконавця заповіту необхідно розуміти певну

сукупність законодавчо визначених обов'язків, що направлені на організацію та здійснення виконання останньої волі заповідача. Межі повноважень виконавця заповіту визначені безпосередньо заповітом та вимогами закону. В теорії права склалась думка, відповідно до якої межами повноважень виконавця заповіту є юридичні гарантії, «розумні» рамки здійснення виконавцем заповіту своїх права та обов'язків, обумовлених покладеними на нього функціями, які сприяють правовому захисту інтересів заповідача та інших суб'єктів правовідносин з виконання заповіту.

Зроблено акцент на тому, що законодавством встановлено право заповідача в межах заповіту встановити додаткові заповідальні розпорядження з використанням певної правової конструкції. Так, заповідач має право на визначення в заповіті заповідального відказу; покладення; підпризначення спадкоємця; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту (статті 1237 – 1239, 1240, 1244, 1246, 1286-1295 ЦК України). Звертається увага на те, що заповідальному розпорядженню притаманна двоїстість правової природи. У випадку зазначення заповідального розпорядження в самому заповіті, йому буде притаманна риса умови заповіту, що визначена на користь третьої особи. У випадку ж визначення окремою заявою, розпорядження матиме вигляд самостійного одностороннього правочину.

У розділі 3 «Проблемні питання визнання заповіту недійсним та виконання заповіту» розглядаються наслідки невиконання учасниками правовідносин з виконання заповіту своїх прав та обов'язків, окремі проблеми виконання заповіту та шляхи їх вирішення. Досліджуються підстави припинення правовідносин з виконання заповіту. Даний розділ складається з трьох підрозділів.

Процедура виконання заповіту та визнання заповіту недійсним є правовими механізмами захисту прав та законних інтересів учасників спадкових правовідносин.

Особливу увагу приділено правовими наслідками невиконання виконавцем заповіту своїх повноважень є усунення його від здійснення своїх

повноважень, оскарження дій (зобов'язання вчинити певні дії) виконавця заповіту та відшкодування шкоди. Було з'ясовано, що у разі невиконання спадкоємцями покладених на них обов'язків щодо оплати послуг виконавця заповіту та задоволення вимог кредиторів спадкодавця, настає відповідальність у вигляді відшкодування шкоди. Таким чином, невиконання або неналежне виконання цивільного обов'язку виступає правозмінюючим юридичним фактом, що трансформує існуючі правовідносини в охоронні.

На підставі аналізу судової практики автор зазначає, що найбільш поширеними є позови щодо оспорювання заповітів через недотримання їх форми та змісту, а також позови про визнання заповітів недійсними з підстав, що волевиявлення заповідача не було вільним і не відповідало його волі. Зазвичай такі позови пред'являються особами, які через заповіт втратили право на спадкування за законом чи через скасування заповіту на свою користь наступним заповітом. Під час розгляду справ часто виявляються дефекти порядку посвідчення заповітів, що мають характер порушення процедури. Автор вважає, що чималої кількості таких судових справ можна було б уникнути, якби для виконання заповіту було призначено спеціально особу не з числа спадкоємців – виконавця заповіту.

Щодо окремих проблем виконання заповітів, досліджуються наявні судові рішення у Єдиному державному реєстрі судових рішень, в першу чергу звертається увага на факт, що інститут виконавця заповіту не є достатньо поширеним, і це пов'язано з тим, що заповідачі рідко звертаються за професійною допомогою кваліфікованих осіб, що й призводить до ускладнень на практиці. Так, проаналізована практика свідчить про наявність проблем у сфері посвідчення та виконання секретних заповітів, за якими в спадок переходить підприємство як єдиний майновий комплекс, заповіту з умовою, заповіту, в якому призначається виконавець з числа спадкоємців.

З'ясовано, що визначення підстав припинення правовідносин з виконанням заповіту дозволяє з'ясувати строк виконання заповідальних розпоряджень виконавцем заповіту та відповідно строк чинності

повноважень цього суб'єкту спадкових правовідносин. Крім того, їх класифікація допомагає врахувати всі способи призначення виконавця заповіту, встановлені Цивільним кодексом України.

ВИСНОВКИ

У **висновках** роботи викладено підсумки здійсненого наукового дослідження щодо значення інституту виконання заповіту у правовідносинах спадкування. Вказано на виявлену проблематику та вироблено пропозиції щодо усунення правових недоліків на законодавчому рівні та удосконалення чинного цивільного законодавства.

До найбільш важливих висновків цього дослідження належать про те, що:

1. Під заповітом необхідно розуміти правочин, що безпосередньо пов'язаний з особою заповідача, який не породжує юридичні наслідки за життя заповідача, містить у собі одностороннє розпорядження фізичної особи, щодо переходу її майна, майнових прав та обов'язків на користь визначених осіб, укладене у встановлених законом порядку та формі, що має бути виконане після її смерті. Законодавець надає формі заповіту особливого значення, адже від її дотримання залежить дійсність заповіту.

Проаналізувавши різні погляди вчених на сутність поняття заповіту вдалось виділити наступні ознаки заповіту: односторонній правочин, що безпосередньо пов'язаний з особою заповідача; одноосібно вчинений акт (за винятком вчинення заповіту подружжя); розпорядження на випадок смерті; таємний характер учинення даного правочину (лише від заповідача залежить чи будуть ознайомлені зацікавлені особи зі змістом заповіту до смерті заповідача); розпорядження про долю прав та обов'язків спадкодавця; має законодавчо визначена форму. Зроблено наголос на те, що на даному етапі розвитку спадкових відносин існує потреба в застосуванні та закріпленні на законодавчому рівні можливості та порядку застосування усної форми

заповіту. Виділено переваги застосування даної форми заповіту, а саме її зручність, особливо за специфічних обставин, коли укласти заповіт в письмовій формі неможливо, тим паче посвідчити його (смертельна рана, тяжка хвороба, надзвичайні обставини тощо).

2. Інститут виконання заповіту передбачає правові засоби, що сприяють реалізації останньої волі заповідача після відкриття спадщини. Значення даного інституту полягає в тому, що він забезпечує захист принципу свободи заповіту після смерті заповідача, охорону спадкової маси як комплексу майнових прав та обов'язків, а також гарантії прав та інтересів спадкоємців. Під виконанням заповіту необхідно розуміти вчинення дій юридичного та фактичного характеру. До таких дій належать як ті, що передбачені в самому заповіті, так і ті, що випливають з природи виконання заповіту. До останніх належать дії, які є необхідними для забезпечення можливості реалізації останньої волі спадкодавця, що зазначена в заповіті.

3. Суб'єктами правовідносин з виконання заповіту є фізичні та юридичні особи, які наділені певними юридичними правами та обов'язками в сфері організації та безпосереднього здійснення останньої волі заповідача, визначеної в заповіті. До суб'єктів вищезазначених відносин належать: виконавець заповіту, спадкоємці, нотаріус та суд. Поряд з цим можливе існування таких факультативних суб'єктів як особа, яка вживає заходів щодо охорони спадкового майна та особа, яка управляє спадщиною. За загальним правилом, функції вищезазначених суб'єктів покладаються на нотаріуса, виконавця заповіту або відповідний орган місцевого самоврядування (за відсутності нотаріуса), проте законодавець надає право укладати договори про охорону спадкового майна та договори управління спадщиною з іншими особами.

4. Правовий статус виконавця заповіту відображається у сукупності визначених законом повноважень, реалізація яких сприяє досягненню головної мети – виконання останньої волі заповідача й захист його прав та інтересів. Цивільний кодекс України надає заповідачу право визначити виконавцем заповіту не лише фізичну, а й юридичну особу. Однак, в ході

проведеного дослідження було з'ясовано, що Цивільний кодекс України та Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України не містять жодних положень щодо правового регулювання реалізації виконання заповіту юридичною особою, що ліквідується та є обтяженою виконанням заповіту. Автор зазначає, що дане питання потребує додаткового правового регулювання шляхом внесення відповідних доповнень до Цивільного кодексу України та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, задля належного виконання заповідальних розпоряджень та уникнення спорів, які вирішуються у судовому порядку.

Обов'язки виконавця заповіту необхідно розподіляти на: обов'язки, що здійснюються з метою забезпечення інтересів спадкоємців та обов'язки, що здійснюються з метою забезпечення інтересів інших осіб. Теоретичне значення такого поділу полягає в чіткому визначенні ролі та місця виконавця заповіту в процесі виконання ним конкретного обов'язку. Однак, незалежно від того, чи діє виконавець заповіту в інтересах спадкоємців, чи інших осіб, він залишається представником заповідача.

Під правами виконавця заповіту необхідно розуміти комплекс юридичних можливостей, які надані особі (фізичній чи юридичній) у зв'язку з виконанням нею заповіту. Перелік прав виконавця заповіту, визначених на законодавчому рівні не є вичерпним. Заповідач вправі визначити у заповіті чи відповідному договорі додаткові права виконавця заповіту, якщо вони сприятимуть більш ефективному виконанню заповідальних розпоряджень та не суперечать національному законодавству.

5. Межами повноважень виконавця заповіту є юридичні гарантії (норми договору або цивільного законодавства), «розумні» рамки здійснення виконавцем заповіту своїх права та обов'язків, обумовлених покладеними на нього функціями, які сприяють правовому захисту інтересів заповідача та інших суб'єктів правовідносин з виконання заповіту. Виявлено, що наразі існує необхідність чіткого законодавчого визначення меж повноважень законодавця заповіту, що обумовлено потребою в захисті прав та законних інтересів інших учасників правовідносин з виконання заповіту, особливо

спадкоємців.

Визначено, що при здійсненні своїх повноважень виконавець заповіту має узгоджувати свою діяльність спочатку з умовами заповіту, а потім з правами та інтересами спадкоємців та інших заінтересованих осіб. Заповідач, користуючись принципом свободи заповіту, має право розширити повноваження виконавця заповіту щодо засобів впливу на боржників спадкодавця та виконання ними своїх зобов'язань. Наприклад, визначити право виконавця заповіту на звернення до суду з позовами до боржників спадкодавця.

6. В процесі виконання заповідальних розпоряджень заінтересовані особи можуть зіткнутись з проблемами як матеріального, так і процесуального характеру. Так, при виконанні заповідального відказу проблемним є встановлення дієвого контролю за спадкоємцем, на якого заповідальним відказом покладено певні обов'язки. При виконанні заповідального покладення виникають труднощі при встановленні заінтересованих осіб та моменту виникнення в них права вимоги. В процесі виконання підпризначення спадкоємця ускладненою є процедура охорони спадкового майна, яке належало власнику, однак ще не перейшло у власність до підпризначеного спадкоємця.

Встановлено, що в окремих правовідносинах, наприклад, в процесі виконання заповідального покладення, виконавець заповіту є не лише представником волі заповідача, але й посередником між спадкоємцем та заінтересованими особами. Роль виконавця заповіту може полягати у: координації дій спадкоємця при виконанні заповідального розпорядження, контроль за строками виконання заповідального розпорядження, забезпечення прав заінтересованих осіб, здійсненні заходів щодо охорони спадкового майна, вирішенні питання про реальну можливість виконання заповідального покладання тощо.

7. Учасники правовідносин з виконання заповіту, які здійснюють визначені законодавцем обов'язки, мають керуватись базовими принципами виконання цивільних обов'язків. У випадку невиконання спадкоємцями

обов'язку оплати послуг виконавця заповіту, а також обов'язку задоволення вимоги кредиторів спадкодавця, вони зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану такими діями. Правовими наслідками невиконання виконавцем заповіту своїх повноважень є усунення його від здійснення своїх повноважень, оскарження дій (зобов'язання вчинити певні дії) виконавця заповіту та відшкодування шкоди.

З'ясовано, що при розгляді судом питання про усунення виконавця заповіту від здійснення ним своїх повноважень суд має враховувати не форму поведінки (активну чи пасивну), а її наслідки.

Визначено, що при розгляді позову про відшкодування виконавцем заповіту шкоди, завданої внаслідок неповернення виданого йому свідоцтва, суд має враховувати реальну можливість завдання збитків такими діями. Наразі, законодавцем не надано роз'яснення щодо того, як саме неповернення свідоцтва виконавцем заповіту може завдати збитків спадкоємцям та іншим особам (наприклад, відказоодержувачеві). Автор вважає, що у випадку умисної втрати виконавцем заповіту свідоцтва, достатнім є його усунення від здійснення повноважень в судовому порядку та визнання правочинів, що були вчинені ним після припинення його повноважень, недійсними.

Для забезпечення прав та інтересів спадкоємців та виконавця заповіту на законодавчому рівні необхідно визначити умови та порядок передачі примірника звітності виконавця заповіту. Так, ст. 1292 Цивільного кодексу України необхідно доповнити частиною п'ятою наступного змісту: «5. Якщо особи, визначені частинами першою і другою цієї статті, відмовляються приймати звітність, визначену частинами третьою та четвертою цією статті, виконавець заповіту передає примірник такої звітності нотаріусу за місцем відкриття спадщини». Внесення вищезазначених змін має на меті попередити зловживання з боку спадкоємців, захист прав та інтересів виконавця заповіту, а також забезпечення виконання останньої волі заповідача.

8. Аналіз проблем, що виникають в процесі виконання заповіту,

визначив, що їх можна розподілити за їх характером на: проблеми, що виникають на початкових етапах процедури виконання заповіту (визначення особи виконавця заповіту), та проблеми, що виникають безпосередньо в процесі виконання конкретних розпоряджень заповідача (виконання секретного заповіту, спадкування підприємства як єдиного майнового комплексу, виконання заповіту подружжя, виконання заповіту з умовою). Запорукою чіткого виконання останньої волі заповідача є призначення виконавцем заповіту особи з числа сторонніх незаінтересованих осіб, яка гарантовано впорається з покладеними на неї обов'язками. Окрім того, необхідним є визначення на законодавчому рівні гарантій діяльності виконавця заповіту та відповідальність за здійснення перешкод в такій діяльності, зокрема, зі сторони спадкоємців.

9. Розглянута судова практика щодо різновидів заповітів, вказує на відсутність детальної регламентації порядку укладення, посвідчення та виконання заповітів, що мають особливу форму або зміст (секретні, з умовою, за якими в спадок переходить підприємство як єдиний майновий комплекс, в яких виконавець заповіту призначається з числа спадкоємців тощо). Предметом спору, в більшості випадків, є наявність дефекту волі заповідача та дійсність заповіту з причин недотримання його форми та змісту. Саме тому, необхідним є внесення змін до законодавства щодо визначення порядку посвідчення секретного заповіту нотаріусом та залучення свідків й виконавця заповіту до складання секретного заповіту, процедури державної реєстрації прав на підприємство як на єдиний майновий комплекс, черговості розподілу майна між спадкоємцями, коли до складу спадщини входить підприємство як єдиний майновий комплекс.

10. Підставами припинення правовідносин з виконання заповіту є юридичні факти, як певні обставини (їх сукупність), з якими норми цивільного права пов'язують припинення вищезазначених правовідносин. Підстави припинення правовідносин з виконання заповіту можна поділити на абсолютні та відносні. До абсолютних підстав належать: 1) повне здійснення волі спадкодавця, вираженої в заповіті; 2) визнання судом заповіту

недійсним; 3) поява заповідача у випадку, коли спадщина відкрилася внаслідок оголошення заповідача померлим. Серед відносних підстав можна зазначити наступні: 1) смерть виконавця заповіту – фізичної особи або ліквідація виконавця заповіту – юридичної особи; 2) обмеження виконавця заповіту – фізичної особи в цивільній дієздатності (визнання недієздатним); 3) усунення виконавця заповіту від виконання ним своїх повноважень в судовому порядку; 4) добровільна відмова виконавця заповіту від здійснення своїх повноважень. Тобто, правовідносини з виконання заповіту можуть припинятися як з волі учасників таких правовідносин, так і не залежно від неї.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Фурса А.В. Проблемні питання спадкування за заповітом. *Університетська молодь для сталого майбутнього України: матеріали студент. наук. конфер. Миколаїв. Лист. 2017р. С. 115-122.*
2. Фурса А.В. Правова природа заповідального розпорядження та наслідки його невиконання. *Університетська молодь для сталого майбутнього України: матеріали студент. наук. конфер. Миколаїв. Лютий 2019р.. 2017 р. С. 132-140.*
3. Січко Д.С., Фурса А.В. Форма заповіту: вітчизняний та зарубіжний досвід . *Молодий вчений № 2 (66) лютий 2019р. С. 324-338.*

АНОТАЦІЇ

Фурса А.В. Виконання заповіту: права та обов'язки учасників. – Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерську роботу присвячено дослідженню інституту виконання заповіту, який сприяє реалізації останньої волі заповідача після відкриття спадщини. У роботі розглянуто поняття заповіту, проаналізовано юридичну природу інституту виконання заповіту, досліджено правовий статус виконавця заповіту та виявлено проблемні питання, які потребують додаткового правового регулювання. Зазначені права та обов'язки учасників правовідносин з виконання заповіту та наслідки невиконання ними своїх прав та обов'язків. Виявлені окремі проблеми виконання заповіту та запропоновані шляхи їх вирішення. Проведено аналіз судової практики щодо питань усунення виконавця заповіту від здійснення ним своїх повноважень. Розглянуті підстави припинення правовідносин з виконання заповіту.

Ключові слова: спадкування, спадщина, спадкодавець, спадкоємці, заповіт, виконавець заповіту.

Fursa A.V. Execution of the testament: the rights and obligations of the participants. – Work on obtaining an educational degree "Master" in specialty 081 "Law" – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2019.

The master's work is devoted to the research of the institute of fulfillment of the testament, which contributes to the implementation of the last will of the testator after the discovery of the inheritance. The concept of the will is considered in the article, the legal nature of the institution of fulfillment of the will is analyzed, the legal status of the executor of the will is researched, and problematic issues are identified that require additional legal regulation. These rights and obligations of the participants in the legal relationship to fulfill the testament and the consequences of failure to fulfill their rights and obligations. The individual problems of fulfillment of the testament are revealed and the ways of their solution are proposed. The analysis of judicial practice concerning the issues of removal of the executor of the will from the exercise of his authority was carried out. The grounds for termination of legal relationship to fulfill the testament are considered.

Key words: inheritance, legacy, heir, heirs, testament, executor of the will.